

**Nota van beantwoording op de zienswijzen van het ontwerp-
beheerplan **bijzondere natuurwaarden**
Duinen Goeree & Kwade Hoek**

beheerplan 2015-2020

een bijdrage aan het Europese programma Natura 2000

Bevoegde gezagen

Vastgesteld d.d. 9 juni 2015

Vastgesteld d.d. 26 juni 2015

Foto voorkant: strandplevier, Buiten-Beeld, Daniele Occhiato

Inhoud

1	Inleiding en leeswijzer	4
1.1	Inleiding.....	4
1.2	Openbare voorbereidingsprocedure van Afd. 3.4 van de Awb	4
1.3	Inspraak	4
1.4	Vervolprocedure.....	4
1.5	Leeswijzer	4
2	Beantwoording inspraakreacties.....	5
	Bijlage 1. Overzicht van ingediende zienswijzen.....	17

1 Inleiding en leeswijzer

1.1 Inleiding

In deze nota van beantwoording beantwoorden de minister van Infrastructuur en Milieu en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland (GS) de zienswijzen op het ontwerp-beheerplan bijzondere natuurwaarden Duinen Goeree en Kwade Hoek. In het ontwerp-beheerplan zijn de Natura 2000 instandhoudingsdoelen uitgewerkt in ruimte en tijd. Daarnaast is het huidige gebruik getoetst aan deze doelen. De minister en GS boden dit document ter inspraak aan, om kennis te kunnen nemen van reacties op het ontwerp-beheerplan en deze te kunnen verwerken in het uiteindelijke beheerplan.

1.2 Openbare voorbereidingsprocedure van Afd. 3.4 van de Awb

De inspraakprocedure is aangekondigd met een kennisgeving in de Staatscourant van 25 november 2013, in het Eilandennieuws van 26 november 2013 en het Provinciaal blad (2013-199) van 26 november 2013. Van 2 december 2013 tot en met 10 januari 2014 was het mogelijk om het ontwerp-beheerplan in te zien op het Provinciehuis van Zuid-Holland, op het gemeentehuis van de gemeente Goedereede, op het ministerie van I&M en via internet. Tijdens deze periode kon iedereen die dat wilde, schriftelijk reageren op de inhoud van het ontwerp-beheerplan.

1.3 Inspraak

De minister en GS ontvingen in totaal 6 zienswijzen, van zowel individuele insprekers als van organisaties. Zie bijlage 1 voor een overzicht van de zienswijzen.

1.4 Vervolprocedure

Na verwerking van de zienswijzen en een enkele tekstuele verbetering van niet gewichtige juridische aard hebben de minister van Infrastructuur en Milieu en GS van Zuid-Holland het beheerplan bijzondere natuurwaarden Duinen Goeree en Kwade Hoek vastgesteld. Tegen het besluit tot vaststelling van dit plan staat beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Specifiek gaat het daarbij om die delen van het beheerplan die beschrijven welke activiteiten onder welke voorwaarden vergunningvrij zijn (art. 39 lid 3 Nb-wet).

Het beheerplan bijzondere natuurwaarden heeft een maximale geldigheidsduur van zes jaar. Het bevoegd gezag heeft de mogelijkheid na deze zes jaar de geldigheid van het beheerplan met zes jaar te verlengen. Er moet dan wel een evaluatie hebben plaatsgevonden waaruit blijkt dat een verlenging gerechtvaardigd is en het opstellen van een nieuw beheerplan niet noodzakelijk is.

1.5 Leeswijzer

Voor het beantwoorden van de zienswijzen zijn in deze nota alle vragen, op- en aanmerkingen, suggesties, adviezen en aanbevelingen opgeschreven. Daarbij is getracht de punten die in de zienswijzen zijn verwoord, zo helder mogelijk samen te vatten en te bundelen. Het antwoord van de minister en GS is per zienswijze weergegeven. Zienswijzen die hebben geleid tot een aanpassing van de tekst in het uiteindelijke beheerplan zijn weergegeven onder het kopje "wijziging / aanvulling in definitief beheerplan". Een genummerd overzicht van de instanties en personen die hebben gereageerd, is in bijlage 1 bijgevoegd.

2 Beantwoording inspraakreacties

Zienswijze: De heer A.F.A. Kamerling en mw. W.A.M. Kamerling - van Nispen merken het volgende op.

1. Het landgoed Zeezicht wordt in het ontwerpbeheerplan niet genoemd. Van dit landgoed ligt een stukje dennenbos van ca. 0.5 ha binnen de begrenzing van het N2000 gebied. De vraag is of dit dennenbos onder habitatype H2180 (droge duinbossen) valt en of het ontwerp beheerplan richtlijnen voor doelstellingen en beheer bevat voor dit dennenbos.
2. Op figuur 3.2 op pag. 14 is ook het terrein van landgoed Zeezicht gemarkeerd, dat buiten de N2000 begrenzing ligt. Indiener verzoekt deze cartografisch technische vergissing ongedaan te maken.
3. Indiener adviseert ons om deze markeringen op drie nader aangegeven andere locaties ook ongedaan te maken.
4. Indiener stelt het op prijs van tevoren te worden geïnformeerd over toekomstige wijzigingen in het plan die betrekking hebben op (het beheer van) terreinen van landgoed Zeezicht.

Antwoord:

1. Niet ieder particulier terrein wordt in het beheerplan bij naam genoemd. Het betreffende dennenbos betreft geen H2180, en is niet gekwalificeerd als habitatype. Het ontwerp beheerplan bevat daarmee geen richtlijnen voor doelstellingen en beheer voor dit terrein.
2. Wij hebben de markeringen op figuur 3.2, die gelegen zijn buiten de N2000 begrenzing, ongedaan gemaakt.
3. Zie punt 2.
4. Wanneer bij een volgende beheerplanperiode relevante wijzigingen voor het N2000 terrein van landgoed Zeezicht aan de orde zijn, zal de eigenaar hierbij betrokken worden.

Wijziging of aanvulling in beheerplan:

1. Figuur 3.2 is aangepast.

Zienswijze: Het waterschap Hollandse Delta heeft de volgende opmerkingen.

1. Het waterschap meent dat het primaat (het belang) van de waterveiligheid in het beheerplan beter kan worden verwoord. Het bestaand gebruik door het waterschap heeft al bijgedragen aan de instandhoudingsvereisten en stelt geen verdere significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen in het vooruitzicht. Zij stelt voor de 'Gedragscode Flora- en Faunawet voor de waterschappen' expliciet in het beheerplan op te nemen als onderdeel van het 'bestaand gebruik' en als toetsingsinstrument voor toekomstige beheer- en onderhoudsactiviteiten. Daarmee zal het niet langer nodig zijn om tijdrovende ontheffingsprocedures te doorlopen bij onderhoud- en beheerwerkzaamheden die absoluut nodig zijn.
2. Het waterschap kan niet alle toekomstige effecten van het ontwerpbeheerplan volledig overzien. De effecten voor het beheer en onderhoud van de primaire waterkeringen en de kosten zijn het waterschap onvoldoende duidelijk en bekend. Het waterschap vraagt dat de mogelijkheid wordt geschapen om het beheerplan aan te kunnen passen. Het waterschap wijst erop dat zij wettelijk de veiligheid moeten kunnen blijven waarborgen.
3. Het waterschap wijst erop dat zij niet de kosten voor hun rekening nemen van de in het kader van N2000 te nemen maatregelen, die geen deel uitmaken van hun kerntaak.

Antwoorden:

1. Het regulier beheer en onderhoud en het calamiteitenbeheer zoals beschreven in paragraaf 5.2.1 is getoetst in paragraaf 7.3.1. In tabel 7.23 zijn het regulier beheer en onderhoud en het calamiteitenbeheer opgenomen als categorie 2b, onder de mitigerende voorwaarden van zo veel mogelijk toelaten van verstuiwingsbeheer en kwaliteitseisen aan het te gebruiken zand. In het ontwerpplan was in tabel 7.23 per abuis cat 1 opgenomen voor regulier beheer en onderhoud, terwijl dit in de tekst als cat 2b staat beschreven, Dit is aangepast. Deze voorwaarden zijn uitgewerkt in par 8.2.1 en 8.2.2. Daarmee is onder deze voorwaarden het calamiteitenbeheer vergunningvrij. Middels de Crisis- en Herstelwet (artikelen 19c en 19d, derde lid, van de Nb-wet) is al het gebruik vergunningvrij, tenzij dit in het beheerplan anders wordt vermeld. De gedragscode Flora- en Faunawet - die op 6 februari 2012 is vastgesteld door de minister van EZ - geldt sowieso dus ook als hier geen melding van wordt gemaakt in het beheerplan. De effecten van het beheerplan op het regulier beheer en onderhoud en het calamiteitenbeheer zijn daarmee voldoende duidelijk.
2. Het beheerplan doet geen uitspraken over toekomstige kosten hiervan. Het beheerplan geldt voor een beheerperiode van 6 jaar en na 3 jaar vindt een evaluatie plaats. Voor een volgende periode wordt het plan aangepast, tenzij uit onderzoek is gebleken dat het beheerplan nog steeds actueel is.
3. In tabel 11.2 zijn de gemaakte afspraken aangegeven met betrekking tot welke terreinbeheerder verantwoordelijk is voor de financiering en uitvoering van natuurbeheer in de eerste beheerplanperiode. Voor het waterschap betreft dit H2110 in Kwade Hoek en H2120 bij Zeewering Havenhoofd en Flaauwe werk en Vuurtorenduin. De maatregel betreft niets doen (binnen kader waterveiligheid zoveel mogelijk vrijlaten natuurlijke processen). Wij gaan ervan uit dat het waterschap hiervoor haar verantwoordelijkheid neemt.

Wijziging of aanvulling in beheerplan:

In tabel 7.23 is voor 'Kustveiligheid en beheer' "regulier beheer en onderhoud" gewijzigd van cat 1 in 2b met als mitigerende voorwaarde "zoveel mogelijk toelaten van verstuiwingsbeheer".

Zienswijze: LTO Noord heeft de volgende opmerkingen.

1. LTO bestrijdt de zinsnede dat alle belanghebbenden nauw betrokken zijn geweest bij het opstellen van het plan. Zij geeft aan niet betrokken te zijn geweest bij de laatste fasen van het proces.
2. LTO Noord ziet als belangrijkste hiaat de onduidelijkheid en onzekerheid over de beschikbaarheid van (voldoende) ontwikkelruimte voor ontwikkelingen in de agrarische sector. Naar haar mening maakt (de toedeling van) de ontwikkelruimte een wezenlijk onderdeel uit van het beheerplan en kan het niet zo zijn dat het ontwerp-beheerplan zonder dit cruciale onderdeel alvast wordt vrijgegeven voor inspraak.
3. Zij is van mening dat de tijd die beschikbaar is tot het moment dat duidelijk is hoe de beschikbare ontwikkelruimte verdeeld wordt, benut moet worden om meer duidelijkheid te verschaffen over:
  - a. De eventuele na-ijlende effecten van stikstofdepositie uit het verleden
  - b. De invloed van grondwateronttrekkingen ten behoeve van de campings nabij de Westduinen en de invloed van andere drainerende activiteiten in de omgeving op de hydrologische situatie in de Westduinen.
  - c. De exacte intensiteit en kosten voor het eventueel te intensiveren maaibeheer in de Kwade Hoek.
  - d. De kostendekking voor de beheermaatregelen van kalkarme grijze duinen in de Westduinen.

Antwoorden:

1. LTO Noord heeft deelgenomen aan de projectgroep en de adviesgroep. Na de laatste bijeenkomst in december 2011 inzake het eindconcept is het plan inhoudelijk nauwelijks meer gewijzigd en heeft het proces stil gelegen in afwachting van de ontwikkelingen rond de PAS. Alle leden van de advies- en projectgroep hebben per brief bericht ontvangen over de ter visie legging.
2. In het beheerplan worden de maatregelen vastgelegd die nodig zijn om de Natura 2000 doelen te realiseren. Tevens wordt het huidige gebruik beschreven en getoetst. Echter de PAS-ontwikkelruimte wordt niet via de beheerplannen verdeeld. Deze problematiek is geen onderdeel van het beheerplan. Er is dan ook geen dwingende reden om het vaststellen van het ontwerpbeheerplan en de ter visie legging daarvan te vertragen en te wachten op de verdeling van de ontwikkelruimte in de definitieve Programmatische Aanpak Stikstof.
In het definitieve beheerplan wordt gebruik gemaakt van de meest recente versie van Aerius en is de meest recente gebiedsanalyse als bijlage opgenomen. Daaruit blijkt dat er sprake blijft van een dalende trend voor stikstofdepositie en het maatregelenpakket gelijk blijft. Daarmee komt er ontwikkelruimte beschikbaar die via de definitieve Programmatische Aanpak Stikstof verdeeld kan worden.
3. Hierover merken wij het volgende op
  - a. de na-ijlende effecten van stikstofdepositie uit het verleden worden ondervangen met beheermaatregelen zoals opgenomen in de PAS overeenkomsten.
  - b. De aangehaalde punten zijn uitgewerkt in een hydro-ecologische analyse die door KWR voor de Westduinen is uitgevoerd. Er blijkt geen sprake te zijn van invloed op de hydrologische situatie in de Westduinen. Het gaat om de volgende studie: Van Loon, A. & C.J.S. Aggenbach (2013). Potenties voor habitatontwikkeling in het Voornes Duin en de duinen op Goeree. Vlakdekkende tijdreeksanalyse en hydro-ecologische analyse. KWR 2013.080 KWR Water Cycle Research Institute, Nieuwegein.
  - c. Dit is reeds in samenspraak met de terreinbeheerders inhoudelijk uitgewerkt in de PAS gebiedsanalyse die is opgenomen als bijlage bij het beheerplan en financieel opgenomen in de PAS overeenkomsten die met de terreinbeheerders zijn afgesloten.
  - d. Zie antwoord op c.

Wijziging of aanvulling in beheerplan:

De zienswijze leidt niet tot wijzigingen.

Zienswijze: WBE Goeree-Overflakkee heeft de volgende opmerkingen:

1. De uitvoering van wildbeheer en schadebestrijding is strikt geregeld in de Flora- en Faunawet en de door de Provincie Zuid-Holland goedgekeurde en vastgestelde Faunabeheerplannen. Bij het afgeven van de ontheffingen wordt al nadrukkelijk rekening gehouden met de gevolgen van de jacht en schadebestrijding in het genoemde gebied, waarbij verdere regulering in strijd is met de reeds bestaande wetgeving. De aannames die worden gedaan met betrekking tot de invloed van de jacht en schadebestrijding worden gemeld als feit, maar de resultaten zijn niet door onafhankelijk onderzoek getoetst of onderbouwd.
Door de Wildbeheereenheid wordt het eventueel moeten aanvragen van aanvullende vergunningen en verdere beperkingen als ongewenst ervaren.
Daarom vraagt de WBE Goeree-Overflakkee tenminste het volgende:
  - a. bestendiging van het 'bestaand gebruik' ten aanzien van jacht, wildbeheer en schadebestrijding in het beheerplan op te nemen.
  - b. geen regels of beperkingen door te voeren, die leiden tot bemoeilijking van de beheers-/bestrijdingsactiviteiten en verzwaring van de administratieve lasten.

c. eerst een opdracht te geven om nader onafhankelijk te onderzoeken of de aannames die worden gedaan met betrekking tot de jacht en schadebestrijding feitelijke grondslag kennen.

Antwoorden:

1. Bij het verlenen van ontheffingen wordt alleen rekening gehouden met de Flora- en Faunawet en niet met de Nb-wet. De afweging op basis van de Nb-wet dient in het N2000 beheerplan te worden gemaakt. Deze afweging kan leiden tot aanvullende regelgeving. Daarvan is in dit geval inderdaad sprake, waarmee bestendiging van bestaand gebruik niet aan de orde is en er in beperkte mate sprake is van extra regels.
In het betreffende N2000 beheerplan heeft dit geleid tot een extra voorwaarde voor jacht op het konijn en geen inzet van het geweer in Vogelrichtlijngebied Kwade Hoek, zoals opgenomen in tabel 7.23. Ten aanzien van de extra gevraagde gegevens ten aanzien van afschot van konijn in Middel- en Oostduinen is door de beheerder aangegeven dat deze gegevens beschikbaar zijn en aan de provincie kunnen worden doorgegeven. De verzwarende van de administratieve last is daarmee zeer beperkt.
De feitelijke grondslag voor deze maatregelen blijkt onder meer uit reeds uitgevoerd effectenonderzoek van Altenburg en Wymenga 'Effectenstudie jacht, beheer en schadebestrijding in N2000 gebieden (rapport 1036). Nader onderzoek is daarmee niet aan de orde.

Wijziging of aanvulling in beheerplan:

De zienswijze leidt niet tot wijzigingen.

Zienswijze: de heer M. Annema merkt het volgende op.

1. Indiener is tot juli 2011 betrokken geweest bij het proces rond het opstellen van het beheerplan. Daarna heeft hij niets meer vernomen. Hij kan zich niet vinden in de wijzigingen die sindsdien hebben plaatsgevonden ten aanzien van de toetsing van jacht, beheer en schadebestrijding. Hij vindt deze aanpak ondemocratisch en maakt hiertegen bezwaar. Hij eist als belanghebbende en kenner van het gebied alsnog constructief overleg voor het plan definitief wordt vastgesteld.
2. Indiener is van mening dat de konijnenpopulatie in de Middel- en Oostduinen voor 99 % wordt bepaald door het optreden van konijnenziektes. Hij heeft cijfers uit het gebied beschikbaar. Indiener beschouwt de zin '*jacht op het konijn resulteert in de lagere graasdruk*' (par. 7.3.5. pag. 160) als onjuist. Alleen het significant verminderen van de konijnenpopulatie door wat voor oorzaak dan ook kan leiden tot een verminderde graasdruk. In dat geval wordt de graasdruk van het ingeschaarde vee verhoogd en/of extra gemaaid.
3. Indiener acht de zin '*de jacht op het konijn resulteert in vermindering van het aantal typische soorten van het grijze duin*' (par. 7.3.5 pag. 160) niet onderbouwd. Hij vraagt welke soorten de laatste 35 jaar door bejaging van het konijn uit de Middel- en Oostduinen verdwenen zijn en wenst dat deze zin verwijderd wordt.
4. Indiener maakt bezwaar tegen de stelling dat '*door schadebestrijding kan in beginsel verstoring optreden van broedvogels, niet-broedvogels, typische soorten en habitattypen*' (par. 7.3.5 pag. 160). Nergens wordt aangetoond dat dit zo is, maar er worden wel vergaande voorwaarden en/of het aanvragen van een vergunning aan verbonden. Indiener is van mening dat deze schoten niet significant en niet van invloed zijn. Indiener constateert een tegenstrijdigheid in het plan dat dit geldt voor schadebestrijding van het konijn en ree, maar niet voor schadebestrijding van overzomerende ganzen.
5. Indiener geeft aan dat de provincie weet dat de gestelde voorwaarde in de zin '*bestrijding van het konijn (nabij waterwinmiddelen) alleen mogelijk is indien kan worden aangetoond dat hierdoor de graasdruk van de soort in het grijze duin niet vermindert*' niet aan te tonen is mede gezien onder punt 2 naar voren is gebracht.

6. Gelet op vorenstaande punten maakt indiener bezwaar tegen tabel 7.7 en de daarin opgenomen voorwaarden, omdat van de genoemde effecten niet is aangetoond dat ze significant negatief zijn of kunnen zijn. Het betreft een andere tabel dan in het concept van 2011 overeen gekomen was en de inhoud van deze tabel is niet op democratische wijze tot stand gekomen.
7. Indiener vraagt op de laatste zin in hoofdstuk 9.4, eerste alinea een toelichting te geven wat nu de randvoorwaarden en vergunningplichtige activiteiten zijn. Hij vraagt om opname van een limitatieve lijst van vergunningplichtige activiteiten.
8. Indiener maakt bezwaar tegen de voorwaarden die in hoofdstuk 9.4 onder de bolletjes 2 en 3 zijn opgenomen.
9. Indiener geeft aan dat de tabellen in de bijlagen 12 en 13 onleesbaar zijn.

Antwoorden:

1. Indiener heeft in februari en mei 2012 namens Natuurmonumenten deelgenomen aan gesprekken, waarbij het beheerplan is doorgesproken. Daarna heeft het proces stilgelegen in afwachting van de PAS. Sinds de laatste afstemming in 2012 zijn er in de toetsing van jacht, beheer en schadebestrijding geen wijzigingen doorgevoerd. Wel heeft er in overleg met de Omgevingsdienst Haaglanden enige aanpassing plaatsgevonden aan de voorwaarden waaronder jacht, beheer schadebestrijding plaats kan vinden.
Het democratische gehalte van de totstandkoming van het beheerplan wordt gewaarborgd door de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen tijdens de tervisielegging van het ontwerpplan. In zijn zienswijze vraagt de heer Annema om overleg. Naar aanleiding hiervan heeft op 22 juli 2014 een gesprek plaatsgevonden op het provinciehuis in Den Haag. Hierbij waren namens provincie Zuid-Holland mevrouw I. de Vos en de heer L. Jalink aanwezig. Tijdens dit overleg zijn alle punten van de zienswijze van de heer Annema doorgesproken en ook de resultaten van de door de heer Annema aangeleverde telgegevens met betrekking tot konijnenstand en jacht en schadebestrijding. Dit resulteert in een aantal aanpassingen in het beheerplan. Het gesprek is door alle aanwezigen als constructief ervaren.
2. Indiener heeft op ons verzoek alsnog de in zijn zienswijze genoemde telgegevens aangeleverd. Deze telgegevens bevestigen in grote lijnen zijn stelling dat de omvang van de konijnenpopulatie in hoge mate wordt bepaald door ziekten. Door ziekten is een populatie van 5000 a 7000 konijnen (jaren '50, '60 en '70) gereduceerd tot 50 eind jaren '90 van vorige eeuw. Uit de aangeleverde gegevens blijkt dat het afschot (jacht en schadebestrijding) de laatste 15 jaar zeer gering is: 0 tot 4 dieren per jaar. In dezelfde periode is de populatie geleidelijk toegenomen van 50 tot 200 dieren. Wij onderschrijven dat de door indiener geciteerde zin te stellig overkomt, ook al wordt in de zin erna vermeld dat dit gaat om een potentiële aantasting. Wij hebben de twee zinnen "De jacht op het konijn resulteert .... konijnenpopulatie gewenst is." daarom gewijzigd in: "Jacht op het konijn kan in potentie resulteren in een lagere graasdruk door konijnen en vermindering van het aantal typische soorten van het grijze duin. In praktijk is het afschot (schadebestrijding en jacht) in de Middel en Oostduinen de laatste 15 jaar zo gering dat hiervan geen effect verwacht mag worden (afschot 0-4 konijnen per jaar op een populatie van 50 a 200 konijnen; gegevens M. Annema)". Konijnenbegrazing is belangrijk, want de positieve effecten van konijnenbegrazing op het grijze duin zijn niet zonder meer te vervangen door begrazing met andere diersoorten of door maaien.
3. Zie 2.
4. Het is evident dat schadebestrijding een activiteit is waardoor in beginsel verstoring kan optreden. Daarom wordt deze activiteit ook getoetst, zoals gebruikelijk bij ieder N2000 beheerplan, waarbij is gekeken naar de vorm van schadebestrijding, het seizoen en de locatie in relatie tot de ISHD. Deze toetsing leidt tot de naar onze mening voldoende onderbouwde maatregel dat jacht, wildbeheer en schadebestrijding waarbij gebruik wordt gemaakt van afschot met het geweer en/of inzet van akoestische middelen alleen binnen het Vogelrichtlijngebied Kwade Hoek niet is

toegestaan. De feitelijke grondslag voor deze maatregelen blijkt onder meer uit reeds uitgevoerd effectenonderzoek van Altenburg en Wymenga 'Effectenstudie jacht, beheer en schadebestrijding in N2000 gebieden (rapport 1036). De maatregel geldt voor alle diersoorten, dus ook voor ganzen. Ons inziens is er daarom van tegenstrijdigheid geen sprake.

5. Uit tellingen is gebleken dat het niet goed gaat met de stand van het konijn. Het konijn vervult echter een belangrijke rol in de noodzakelijke begrazing van het grijze duin. Het is van groot belang dat de graasdruk van het konijn niet nog verder afneemt.

Van het huidige zeer beperkte afschot (zie 2) is geen effect te verwachten. Daarom hebben wij de twee zinnen "Bestrijding van het konijn (nabij ... kwaliteit van het grijze duin" als volgt gewijzigd: "Bestrijding van het konijn (nabij waterwinmiddelen) is mogelijk, maar mag niet leiden tot een lagere graasdruk van de soort in het grijze duin. Dit zal worden beoordeeld bij de evaluaties van dit beheerplan. Daartoe levert de beheerder jaarlijks een overzicht van geschoten en/of gefrettede dieren en een schatting van de totale populatie."

6. Op grond van de thans lage konijnenstand kan het wegnemen van konijnen in beginsel leiden tot een lagere stand. Hiermee wordt niet geconstateerd dat er (significant) negatieve effecten zijn, maar ze kunnen ook niet worden uitgesloten. Op grond hiervan zijn enkele voorwaarden opgenomen om negatieve effecten uit te kunnen sluiten. Naast de konijnenstand betreft het ook voorwaarden ter voorkoming van verstoring in het Vogelrichtlijngebied Kwade Hoek.

Op grond van door de heer Annema beschikbaar gestelde informatie over de ontwikkeling van de konijnenstand tussen 1955 en 2014 is duidelijk dat de konijnenstand in deze periode in de Middel- en Oostduinen gedecimeerd is. Tegelijkertijd is het aantal verwijderde konijnen (afschot/fretteren t.b.v. bescherming van de drinkwaterwinmiddelen) in de afgelopen 15 jaar zeer beperkt geweest, waarbij het jaarlijks om enkele exemplaren gaat. Dit betreft een zeer beperkt aantal ten opzichte van de totale populatie in de Middel- en Oostduinen. Op grond van deze informatie wordt het verwijderen van enkele konijnen in het beheerplan opgenomen als een negatief effect, maar zeker niet als een significant effect. Derhalve wordt de toetsing van jacht, beheer en schadebestrijding van het konijn in de Middel- en Oostduinen aangepast. Onder de voorwaarden dat 1) het jaarlijks een beperkt aantal exemplaren betreft en 2) dat de provincie jaarlijks op de hoogte wordt gehouden van het aantal verwijderde dieren en de ontwikkeling van de populatie wordt het gebruik opgenomen als cat 2b.

7. De betreffende zin was overbodig en verwarrend en is volledig geschrapt.
8. In hoofdstuk 9.4 is een viertal voorwaarden opgenomen, die van toepassing zijn op nieuwe projecten of handelingen. Voor bestaande vormen van 'jacht, wildbeheer en schadebestrijding' zoals beschreven en getoetst in paragraaf 7.3.5 geldt dat geen Nbwet vergunning nodig is wanneer significante verstoring wordt voorkomen door de voorwaarden uit paragraaf 7.3.5 in acht te nemen. Voor nieuwe vormen van jacht, wildbeheer en schadebestrijding vergemakkelijkt het opnemen van de voorwaarden uit paragraaf 9.4 het traject tot vergunningverlening. Het is aan de aanvrager om hiermee rekening te houden bij een nieuw project of handeling of indien dat niet gewenst geacht wordt, een Nb-wet vergunning aan te vragen.

De voorwaarde "jacht en schadebestrijding op het konijn in gebiedsdelen waar (sub)habitattypen van H2130 grijze duinen voorkomen, is niet toegestaan" wijzigen wij in "bestrijding van het konijn in gebiedsdelen met (sub) habitattypen van H2130 grijze duinen is mogelijk, maar mag niet leiden tot een lagere graasdruk van de soort in het grijze duin. Dit zal worden beoordeeld bij de evaluaties van dit beheerplan. Daartoe levert de beheerder jaarlijks een overzicht van geschoten en/of gefrettede dieren en een schatting van de totale populatie.". Zodoende is deze voorwaarde gelijk aan de voorwaarde die geldt voor het bestaande gebruik.

De derde bullet (betreft het voorkomen van de vorming van sluippaden) is doorgaans een voorwaarde in het kader van ontheffingen Flora- en faunawet (benodigd voor beheer en

schadebestrijding) en zodoende dubbel op. Deze bullet wordt in het beheerplan geschrapt als voorwaarde.

Dit punt is besproken met indiener en blijkt op een vergissing te berusten. Het document "Bijlagen en kaarten bij ontwerpbeheerplan Duinen Goeree en Kwade Hoek" bevat geen bijlage 12 en 13.

Wijziging of aanvulling in beheerplan:

Zinnen mbt jacht boven op pag. 160 aangepast. Zinnen mbt schadebestrijding vrijwel onder aan pag 160 aangepast.

De toetsing van jacht, beheer en schadebestrijding op het konijn in Middel- en Oostduinen wordt aangevuld met nieuwe gegevens over de ontwikkeling van de konijnenstand en het jaarlijks verwijderde aantal konijnen en de toetsing wordt op basis van bovenstaande tekst aangepast naar categorie 2b.

Laatste bullet op pag 189 aangepast en eerste bullet op pag 190 geschrapt.

Tweede bullet op pagina 195 aangepast en derde bullet op pagina 195 geschrapt.

Zienswijze: Vereniging Natuurmonumenten merkt het volgende op.

1. Indiener verzoekt om in de inleiding aan te geven dat de meeste informatie is gebaseerd op de situatie van 1 januari 2011.
2. Indiener constateert een verschil tussen de begrenzing van het habitatrictlijngebied en het vogelrichtlijngebied en verzoekt om de kadastrale grens aan te houden.
3. Figuur 3.2 geeft niet de werkelijke eigendoms- en beheersituatie weer. Indiener verzoekt de kaart aan te passen
4. Indiener verzoekt om in het beheerplan aan te geven dat op langere termijn een stikstofdepositie boven de kritische depositiewaarden leidt tot verslechtering van de natuurkwaliteit, juist ook van beschermde habitats.
5. Indiener verzoekt voor slikken en platen de lijst met typische soorten aan te vullen met de bodemfauna als enige biotische kwaliteitsparameter. Dezelfde vraag geldt voor duinpaddenstoelen binnen het habitatype Witte duinen.
6. Indiener verzoekt de gemeente medeverantwoordelijk te maken voor het afvoeren en verwerken van het afval uit de Kwade Hoek.
7. Indiener ziet graag toegevoegd dat bij het constateren van nieuwvestiging van invasieve exoten de beheerder bevoegd is direct in te grijpen en hierover achteraf de provincie te informeren. Indiener verzoekt op te nemen dat het verwijderen van watercrassula noodzakelijk is voor het behouden van de beschermde natuurwaarden. Indiener verwacht dat Amerikaanse Vogelkers op vrij korte termijn tot problemen zal leiden en verzoekt het beheerplan hierop aan te passen. Tenslotte verzoekt indiener in het beheerplan op te nemen dat de aanplant van rimpelroos in de omgeving van het beschermde natuurgebied verboden is.
8. Indiener merkt op dat de genoemde aantallen strandplevier ten onrechte geheel aan de Kwade Hoek zijn toegekend, terwijl een deel van de broedvogels zit op de stranden binnen N2000 gebied Voordelta. Hier is de Strandplevier echter niet aangewezen en in het beheerplan Voordelta staan geen verwijzingen naar de Strandplevier. Indiener meent dat hier bij externe werking melding van gemaakt moet worden en dat het gebruik van het strand direct buiten het gebied Duinen Goeree en Kwade Hoek nadere overweging verdient. De constatering dat Defensie deze stranden zonder problemen kan gebruiken voor landingsoefeningen doet geen recht aan de kritieke situatie van de strandplevier op de stranden van Goeree.
9. Indiener ziet de doelstelling voor een seizoensmaximum van 32.400 brandganzen graag net zo uitgewerkt als alle andere doelstellingen.
10. Indiener lijkt het voor de hand liggend om in een volgende vergunning aan Evides voor het winnen van drinkwater ook de totale toetsing aan de Nbwet een plaats te geven. De korte behandeling

doet geen recht aan de vele risico's die de waterwinning met zich meebrengt en waarvan er een vijftal worden genoemd.

Indiener vraagt hierbij ook de bejaging van het konijn goed uit te werken. Nu is het ontwerp beheerplan intern tegenstrijdig hoe Evides om mag gaan met konijnen die schade veroorzaken aan waterwinmiddelen.

11. Indiener ziet graag op korte termijn een handavingsplan tegemoet, bij voorkeur opgesteld in samenwerking met de natuurbeheerders.
12. Indiener verzoekt in het beheerplan op te nemen dat verstoring van rustende of zwemmende zeehonden in het natuurgebied Duinen van Goeree en Kwade Hoek niet is toegestaan, eventueel als externe werking vanuit het N2000 gebied Voordelta.
13. P17: is de duinverzwarende bij de Westhoofdvallei gedaan met lokaal duinzand uit een hoog duin dat hiertoe is afgevlakt?
14. Op pag. 25 en 26 is 2 x dezelfde figuur afgebeeld.
15. Indiener verzoekt de beschrijving van de biotoopvereisten van nauwe korfslak aan te vullen dat ook vrij beschaduwde bossen van bomen met licht verteerbaar strooisel een prima biotoop zijn. Op pag. 64 ontbreekt de noot, op pag. 65 ontbreekt de kaart.
16. P 90, waarop is gebaseerd dat er geen aanwijzingen zijn dat het foerageerbiotoop van de soort (tureluur) niet voldoet, aangezien we niets weten over de bodemfauna op de slikken en platen.
17. Indiener verzoekt in overleg de zoneringskaart (p 93 en 103) aan te passen qua begrenzing en data.
18. Gezien het grote belang van het gebied voor aangewezen vogelsoorten en het bescheiden belang voor de visserij vraagt indiener een heroverweging om visserij te beëindigen.
19. P 97. Ook de Meester Snijdersweg doorsnijdt het plangebied en het fietspad wordt niet als asfaltweg benoemd.
20. P 103; indiener verzoekt als aanvulling op te nemen dat heel veel monitoring wordt uitgevoerd door bureaus of vrijwilligers in opdracht van NM (of ZHL)
21. P 104: indiener vraagt jacht op het konijn uit het beheerplan te schrappen. Als dit voor Evides in een aparte vergunning wordt geregeld, is jacht elders niet meer nodig.
22. P 111 en 171: indiener ziet de buitenhaven van Stellendam graag toegevoegd onder scheepvaart, ook als er geen effecten zijn.
23. P 111: indiener ziet graag toegevoegd aan 5.4 illegaal gebruik door het leger (marine/mariniers). Het op p 107 in 5.2.8 lid 1 genoemde gebruik is illegaal.
24. P 116: graag de beheermaatregelen voor de duinvalleien in Kwade Hoek opnemen in de opsomming.
25. P 117/118: indiener verzoekt op te nemen dat op alle plaatsen waar begrazing bij kan dragen tot behoud of herstel van grijze duinen of kwelder- en schorvegetaties, deze begrazing is toegestaan.
26. P 132: Indiener geeft aan dat het belang van Duinen van Goeree voor duinvalleien als totaal substantiëler lijkt dan in het beheerplan wordt gesuggereerd.
27. P150: indiener verzoekt op te nemen voor alle uitgevoerde kustveiligheidsmaatregelen (helmaanplant en calamiteitenwinning) goed vast te leggen wanneer en waar ze zijn uitgevoerd. Voor calamiteitenwinning verzoekt indiener om vooraf een kaart te maken met verboden gebieden voor calamiteitenwinning en deze onderdeel te maken van het beheerplan en van de legger van het Waterschap. Aanwezigheid van strandplevier en bijzondere delen met grijze duinen kunnen hierbij een rol spelen.
28. P 161, 189 en verder: Indiener verzoekt om afschot van verwilderde predatoren als nerts en verwilderde kat wel toe te staan in het Vogelrichtlijngebied met het oog op verbetering van de Kwade Hoek voor de strandplevier.

29. P 167, 168: Aanleg van strandhuisjes dient voor het gehele strand van Goeree (zowel binnen Duinen van Goeree & Kwade Hoek als binnen Voordelta) opgenomen te worden als vergunningplichtige activiteit vanwege potentieel broedgebied voor de strandplevier.
30. P 172: ook op Kwade Hoek heeft zandsuppletie effect: meer zand, wellicht ander zand.
31. P 154, 168: Indiener acht het belangrijk om de Kwade Hoek ook op het water rustgebied te maken, omdat verstoring van vogels ook op grotere afstanden nog kan optreden.
32. P 190: indiener vraagt of het klopt dat de beboeiing en bebording om aanleggende vaartuigen tegen te gaan onderdeel zal worden van het handhavingsplan. Indiener vraagt om overleg over de precieze invulling.
33. P 192: indiener wijst op een dubbele ontkenning onder het tweede bolletje, waardoor juist het tegenovergestelde wordt bereikt.
34. P 194: Verwijderen en plaatsen van afrasteringen wordt als voorbeeld genoemd van vergunningplichtige activiteiten. Indiener is van mening dat dit regulier beheer betreft en verzoekt dit vergunningvrij te maken.
35. P 195: indiener vraagt of de meldingsplicht voor het gebruik van kastvallen 1 x per seizoen geldt o elke keer dat de kastvallen gebruikt worden.
36. P 195: indiener wenst dat afschot van ree ook in het broedseizoen wordt toegestaan.
37. De opmerkingen en vragen van indiener met betrekking tot de pagina's 199 tot en met 207 betreffen alle de monitoring en zijn deels technisch van aard.
38. P 207: indiener vraagt wie vastlegt wanneer er wordt gevist en of dat verstoring met zich meebrengt.
39. Bijlage 7: indiener merkt op dat de habitattypen H1140, H1310, H1320, H1330, H2110 en H6430 niet behandeld worden.
40. Bijlage 8: indiener merkt op dat de factsheet voor nauwe korfslak bijzonder ontoereikend is en dat dat in mindere mate ook geldt voor noordse woelmuis en strandplevier.

Antwoorden:

1. Wij zullen in het plan aangeven dat de meeste informatie uit 2011 en 2012 is, behoudens de informatie betreffende de PAS die van recentere datum is.
2. De begrenzing van het N2000 gebied wordt niet bepaald door de provincie, maar is door het ministerie van Economische Zaken bepaald in het aanwijzingsbesluit. Deze is in het beheerplan overgenomen.
3. Wij hebben figuur 3.2 aangepast conform de door Natuurmonumenten geleverde informatie
4. Op langere termijn kan stikstofdepositie boven de kritische depositiewaarden van de betreffende habitattypen zonder afdoende beheer en afhankelijk van het optreden van (dynamische) processen leiden tot verslechtering van de natuurkwaliteit van beschermde habitattypen. Echter met het beschreven beheer, in samenhang met het optreden van de processen ter plaatse en de ontwikkeling van de stikstofdepositie is juist in het beheerplan beschreven hoe de Natura 2000-doelstellingen gerealiseerd worden.
5. Er is geen verplichting om alle typische soorten te monitoren. De keuze voor de te monitoren soorten en soortgroepen is gebaseerd op een afweging van baten (informatie) en kosten (monitoring). Voorop staat dat de monitoring voldoende is voor een goede kwaliteitsbeoordeling. Tegelijkertijd dient een ondoelmatig grote monitoringsinspanning (met bijhorende kosten) vermeden te worden. De kwaliteit van witte duinen is zeer goed af te leiden aan de geomorfologische verschijningsvorm (voldoende dynamiek met aangroei en verstuing, kaal zand en helm). Monitoring van duinpaddenstoelen voegt daar weinig aan toe, terwijl de monitoring wel arbeidsintensief en daardoor kostbaar is. Paddenstoelen verschijnen onregelmatig waardoor meerdere inventarisatieronden nodig zouden zijn om aan- of afwezigheid vast te stellen, Ook voor bodemfauna geldt dat er geen verplichting is om alle typische soorten te monitoren. De

bodemfauna van de zand en slikplaten wordt niet meegenomen omdat er tientallen (vogel)doelsoorten zijn aangewezen in het gebied. Deze aantallen vogels zijn mede afhankelijk van de bodemfauna. De stand van deze vogelsoorten wordt nauwkeurig gevolgd. De stand van de (foeragerende) vogels geeft derhalve indirect inzicht in de bodemfauna (bij grote veranderingen). In paragraaf 6.4.1 is wenselijkheid om in H1140 de bodemfauna te monitoren geschrapd.

6. Het afvoeren en verwerken van het afval betreft geen aangelegenheid die in het kader van het N2000 beheerplan opgenomen wordt. Dit betreft ook geen provinciale aangelegenheid, maar een aangelegenheid tussen gemeente en Natuurmonumenten. Wanneer u hierover overleg voert met de gemeente zijn wij op uw verzoek bereid hieraan deel te nemen.
7. Het weghalen van exoten kan worden beschouwd als een vorm van natuurbeheer, die nodig is voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen, en is daarmee vergunningvrij. Het verwijderen van waterplanten, zoals watercrassula, is toegevoegd aan de beschrijving van het natuurbeheer in paragraaf 5.2.2. In paragraaf 6.4.3. is de opmerking dat Amerikaanse vogelkers geen probleem is verwijderd.

De rimpelroos is een soort die landelijk in tuinen en plantsoenen vrij mag worden aangeplant. We onderschrijven de opmerking dat de soort in het Natura 2000-gebied onwenselijk is vanwege bedreiging (dichtgroeien) van de open duingraslanden, maar in het Natura 2000-beheerplan kunnen geen afdwingbare en ook naleefbare voorwaarden worden opgenomen met betrekking tot de beplanting in de omgeving van het gebied. Wel zijn wij bereid om na inventarisatie van aard en omvang van het probleem vanuit uw zijde deel te nemen aan overleg met de gemeenten hierover, wanneer dat op uw initiatief wordt georganiseerd.
8. Op grond van de door NM verstrekte broedgegevens van de strandplevier (SOVON, 2011) is de kaart met het terreingebruik (inclusief broedgebied) van de strandplevier opgesteld welke is opgenomen in het beheerplan op pagina 70 (figuur 4.5). Binnen de broedgebieden van de strandplevier worden in het beheerplan geen landingen toegestaan. Op de in het beheerplan beschreven toegestane locaties zijn ons op basis van de beschikbare broedvogelkarteringen uit 2011 geen broedgevallen van de strandplevier bekend.
9. De uitwerking van de huidige situatie van de brandgans (A045) gaat zowel in op de ontwikkeling van het seizoensgemiddelde als de ligging van de slaappleaatsen. Het seizoensmaximum heeft betrekking op de aanwezige slaappleaatsen. Deze slaappleaatsen zijn reeds weergegeven op kaart (figuur 4.8; rustgebied open water) en worden verder in de tekst reeds beschreven. Een duiding van de aantalsontwikkeling (seizoensmaxima) op de slaappleaatsen mist echter in het ontwerp beheerplan en is aan het beheerplan toegevoegd.
10. Vergunningen voor de drinkwaterwinning worden verleend voor onbepaalde tijd. Dit geldt ook voor de vergunning aan Evides voor de winning in de Middel- en Oostduinen. In 2009/2010 is deze vergunning nog gereviseerd en aangepast. Mochten er in de toekomst zwaarwegende redenen (bijvoorbeeld blijkend uit monitoring en evaluatie van het beheerplan) zijn, dan heeft de provincie de bevoegdheid om de vergunning aan te passen of in te trekken. Op dit moment is daar geen aanleiding toe.

De passages over schadebestrijding en bejaging van het konijn zijn aangepast. Hiervoor wordt verwezen naar de beantwoording van de zienswijze van de heer Annema.
11. Er is reeds een concept handhavingsplan opgesteld, waarover met Natuurmonumenten overleg is gevoerd.
12. Voor zeehonden geldt in het kader van dit beheerplan geen instandhoudingsdoelstelling. Maar het instellen van een recreatieve zonerings in de Kwade Hoek en het verbod op visserij komt ook de zeehonden ten goede. Het beheerplan Voordelta wordt in het kader van de herziening ter visie gelegd, indien gewenst kan daarop voor dit onderwerp een zienswijze worden ingediend.
13. Dit betreft een onderdeel van de gebiedsbeschrijving die buiten de reikwijdte van de inspraak valt.
14. Het betreft hier twee verschillende figuren, beweid en onbeweid.

15. De opmerking over strooisel betreft specifiek het strooisel van abelen en populieren dat naast dat het licht verteerbaar is, eveneens relatief kalkhoudend is. Op grond van de aanwezige vegetatie- en vegetatiestructuurkaarten van de duinen van Goeree en Kwade Hoek is er geen informatie aanwezig over de verspreiding van specifiek deze boomsoorten in de bossen. Zodoende is de aanwezige vegetatie "aangeplant loofbos" (mix van geschikte en minder geschikte biotopen) als gemiddeld matig geschikt aangemerkt. Deze formulering handhaven we in het beheerplan. In tabel 4.21 voegen we onder strooisellaag toe dat het strooisel van abelen en populieren (zeer) geschikt leefgebied vormt. De ontbrekende noot is toegevoegd aan de juiste pagina, de ontbrekend veronderstelde kaart is wel aanwezig.
16. Er is een grote oppervlakte foerageerbiotoop aanwezig en bij de andere steltlopers die dit biotoop gebruiken is geen negatieve trend te zien. Ook in de voordelta gaat het niet goed met de Tureluur, de oorzaak hiervan is nog onbekend.
17. De zoneringskaarten figuur 5.1 (oud) en figuur 8.1 (nieuw) zijn in overleg met NM aangepast
18. Het is niet aan de provincie Zuid-Holland om in het Natura 2000-beheerplan de visserij "te beëindigen". Wel wordt in de toetsing van het bestaande gebruik beoordeeld of het gebruik gegeven de Natura 2000-instandhoudingsdoelen kan leiden tot (significant) negatieve effecten. Het versturende effect leidt daarmee tot kans op een significant negatief effect op niet-broedvogels. Over verstoring van de bodem zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om een significant negatief effect uit te kunnen sluiten De visserij is daarmee opgenomen als categorie 3 en daarmee vergunningplichtig
19. De Meester Snijdersweg is aan de beschrijving toegevoegd.
20. Het feit dat veel monitoring wordt uitgevoerd door vrijwilligers in opdracht van NM of ZHL is toegevoegd.
21. Jacht op en schadebestrijding van het konijn zijn huidig gebruik en zijn derhalve in dit beheerplan opgenomen en getoetst. De passages over schadebestrijding en bejaging van het konijn zijn aangepast. Hiervoor wordt verwezen naar de beantwoording van de zienswijze van de heer Annema.
22. De Buitenhaven van Stellendam is aan de tekst van het beheerplan toegevoegd.
23. Omdat op basis van andere regelgeving dan de Nb-wet landingen niet illegaal zijn, worden deze niet toegevoegd aan de lijst in par. 5.4. Daarnaast betreft het geen kwalificatie van het gebruik, maar een feitelijke beschrijving van het gebruik. Om negatieve effecten van landingen in de Kwade Hoek te voorkomen is in het kader van dit beheerplan een zonerings ingesteld, waarmee landingen in de Kwade Hoek niet toegestaan zijn.
24. 'beheermaatregelen in de duinvalleien van Kwade Hoek' is aan de opsomming toegevoegd.
25. Het instandhoudingsbeheer, waaronder begrazing, zoals beschreven in hoofdstukken 8 en 11 is benodigd voor het behalen van de Natura 2000-instandhoudingsdoelen voor onder andere grijze duinen, kwelder- en schorvegetaties en daarmee toegestaan. Begrazing van kwelder- en schorvegetaties, grijze duinen en vochtige duinvalleien is in par 5.2.2. beschreven als reguliere beheermaatregel.
26. Op pagina 133 is deze kwalificatie genoemd om te duiden dat specifiek het type open water (H2190A; circa 3 ha) in Duinen Goeree & Kwade Hoek in vergelijking tot het totale areaal aan H2190 (landelijk 1.000 ha) beperkt is. Op basis van landelijke informatie is door het ministerie van EZ op een rij gezet dat het Natura 2000-gebied Duinen Goeree & Kwade Hoek minder dan 2% bijdraagt aan de doelstelling specifiek voor H2190 subtype A (open water). Op grond hiervan blijft de formulering gehandhaafd.
27. Het Waterschap is partij in het planproces. Informatie over de uitgevoerde kustveiligheidsmaatregelen zal vanuit het waterschap worden meegenomen als input voor de evaluatie van het beheerplan. Voor calamiteitenwinning staat het aspect waterveiligheid voorop. Daarom kunnen daarvoor vooraf geen beperkingen of voorwaarden worden vastgelegd.
28. In het beheerplan is de inzet van het geweer in de Kwade Hoek voor geen enkele diersoort toegestaan i.v.m. de verstoring van broedvogels en niet-broedvogels. Hiervoor willen wij geen uitzondering

- opnemen, voor verwilderde predatoren zijn ook alternatieve vangmethodes beschikbaar, zoals vangkooien voor katten. Wel is het mogelijk om de gevangen dieren ter plekke te doden als hiervoor niet het geweer, maar een geluidsarme methode wordt gebruikt.
29. Aanleg van strandhuisjes valt niet onder bestaand gebruik en is een activiteit die in het kader van de Nb-wet getoetst zal moeten worden en de vergunningprocedure moet doorlopen. Dit is toegevoegd in paragraaf 9.3.
  30. Er zijn gedurende de beheerplanperiode geen suppleties voorzien ter hoogte van de Kwade Hoek, zoals in paragraaf 7.4.9 staat beschreven.
  31. In het beheerplan wordt het belang van de Kwade Hoek als rustgebied onderschreven. De invulling hiervan is in overleg met Natuurmonumenten nader uitgewerkt in het concept handavingsplan. Hierin is ook de uitwerking van beboeiing en bebording opgenomen.
  32. Zie 31.
  33. De tekst is redactioneel aangepast.
  34. Het verplaatsen of onderhouden van rasters in verband met begrazing is in 5.2.2. aangeduid als regulier beheer. Het plaatsen van hekken als bedoeld in tabel 9.3 heeft betrekking op hekken tegen recreanten.
  35. De melding voor het gebruik van kastvallen geldt per keer, evenals de ontheffingen voor de Flora- en faunawet. De melding kan plaatsvinden via meldingNbwet@ozhz.nl
  36. In de toetsing van het huidige gebruik jacht wildbeheer en schadebestrijding is afschot met geweer niet toegestaan binnen Kwade Hoek. Daarbuiten worden vanuit het Natura 2000 beheerplan geen beperkingen gesteld aan afschot om verstoring te voorkomen. Er is (los van eventuele voorwaarden vanuit de ontheffing Flora- en faunawet t.a.v. afschot van bokken en geiten [zie pagina 159 beheerplan] vanuit de Natura 2000-instandhoudingsdoelen geen noodzaak voor beperkingen van afschot in het broedseizoen. In paragraaf 9.4 wordt zodoende de passage over het broedseizoen geschrapt.
  37. Op 24 juli 2014 is de zienswijze van Natuurmonumenten met de indiener besproken. Daarbij was namens Natuurmonumenten de heer Van Steenis aanwezig en werd de provincie vertegenwoordigd door mevrouw I. de Vos en de heren L.M. Jalink en M.J. Breedveld. In dit overleg is afgesproken om de opmerkingen en vragen ten aanzien van monitoring als een punt te behandelen en in de beantwoording in te gaan op die punten die leiden tot aanpassing van de tekst van het beheerplan.
Pag. 199-204. Het is mogelijk om nadere financiële afspraken te maken in verband met monitoringverplichtingen die verder gaan dan SNL-monitoring.
Pag. 199. De monitoring van paddenstoelen is facultatief zolang de overige informatie voldoende basis vormt voor een kwaliteitsoordeel. Volgens ons is dat het geval.
Pag. 199/202. De monitoring van vissen in zout water is volgens ons een taak voor RWS. Tabel 10.1. De tabel is gericht op specifiek de deelgebieden van Natuurmonumenten, desondanks ontbreken de deelgebieden zeevering Flaauwe werk – Havenhoofd en (delen van) Vuurtorenduin. In overleg met Natuurmonumenten is dit aangevuld.
  38. Voor visserij wordt verwezen naar punt 18, voor de telling van konijnen wordt verwezen naar de beantwoording van de zienswijze van de heer Annema. De betreffende informatie uit de factsheets voor alle in het Natura 2000-gebied voorkomende habitattypen is volledig opgenomen in de hoofdtekst van het beheerplan. Om die reden is de (inderdaad onvolledige) bijlage 7 overbodig. Bijlage 7 is verwijderd uit het bijlagendocument. De betreffende informatie uit de factsheets voor de in het Natura 2000-gebied voorkomende soorten is volledig opgenomen in de hoofdtekst van het beheerplan. Om die reden is de (inderdaad onvolledige) bijlage 8 overbodig. Bijlage 8 is verwijderd uit het bijlagendocument.

Wijziging of aanvulling in beheerplan:

De in de antwoorden aangegeven wijzigingen zullen in de tekst van het beheerplan worden opgenomen.

Bijlage 1. Overzicht van ingediende zienswijzen

De heer A.F.A. Kamerling en mw W.A.M. Kamerling van Nispen, Goedereede, ontvangen 9 januari 2014.

Waterschap Hollandse Delta, Ridderkerk, ontvangen 13 januari 2014.

LTO Noord, Haarlem, ontvangen 8 januari 2014.

WBE Goeree-Overflakkee, Dirksland, ontvangen 10 januari 2014.

De heer M. Annema, Goedereede, ontvangen 10 januari 2014.

Vereniging Natuurmonumenten's-Graveland, ontvangen 10 januari 2014.